

Nietsontziend harde karakters

door Peter de Rijk

Lex Paleaux schreef een roman met autobiografische elementen over acht jongeren in een psychiatrische jeugdkliniek in de jaren negentig. Met *Als de dood zucht houd ik mijn adem in*, zijn vierde boek, bewijst hij wederom zijn talent. De schrijver vertelt over het schrijfproces.

Lex Paleaux: “Ik was niet van plan om dit boek te schrijven. Oprecht niet. Toch kwam het steeds weer op mijn pad, zoals door een nieuwsbericht waarin je iets hoorde over een escalatie in een GGZ-kliniek voor jongeren. Uiteindelijk heb ik het huis waar de roman zich afspeelt bezocht. Het was exact nog als in mijn herinnering, alleen had het had een andere bestemming gekregen. Het was nu een huis voor dementerende bejaarden. Daarvan kon ik de ironie wel inzien. Ik heb ontzettend geprobeerd om het te vergeten, maar ‘t lukte me niet. Ik raakte in gesprek met een medewerkster en vertelde dat ik daar als kind had gewoond. Haar gezicht vertrok. Ze begreep wat ik bedoelde. *Dat was geen goed tijd*, zei ze. *Dat was het zeker niet*, antwoordde ik. Op de terugweg dacht terug in de auto: *hier zit een boek in.*”

Een element van waarheid

«Daarna moest ik bedenken hoe ik het ging vertellen. Ik moest een zekere afstand tot dit heel persoonlijke boek behouden, wilde ik de bijbehorende emotie aan de lezer te laten. Waar feit en fictie zich met elkaar vermengen krijg je de gelegenheid om de wereld zachter te maken en harder naargelang je daar zelf de behoefte toe voelt. Ik merk wel dat ik toch altijd een element van waarheid nodig heb om het verhaal een hartslag te geven. Blijkbaar lukte het mij, de afgelopen vier boeken, om mijn lezers continue een kant op te sturen waarbij ze geen idee hadden wat uiteindelijk de uitkomst was. “

Strakke hand

“Ik probeerde in het boek een situatie te schetsen waarin je als het ware de lieve moeder en de strenge vader hebt, de gekke oom, al die familieleden die je eens

per jaar op een feestje ziet en dan is het ook wel genoeg. De mensen van de staf, spelen allemaal hun rol. Mensen die in de zorg belanden als begeleider doen dat vanuit hun hart, maar je hebt ook mensen die in dat vak rollen. Bijvoorbeeld Erik, die vanuit een andere wereld kwam, namelijk het gevangeniswezen waarin orde en striktheid de boventoon voeren. Die komt in een jeugdinstelling terecht en verandert zijn mentaliteit niet, die houdt de strakke hand.”

Ademruimte

“Tijdens het schrijven van dit boek kwam alle onmacht en woede van die periode naar boven. Soms zit mijn hoofd zo vol van verdriet, boosheid en frustratie dat het schrijven er juist voor zorgt dat ik het even kwijtraak. Krijg ik even ademruimte. Dat is ook de reden dat ik mij regelmatig afzonder in de daktent van mijn auto. Schrijven doe ik vooral daar of als ik aan het wandelen ben. Dan ben ik aan het nadenken. Het daadwerkelijk achter de laptop zitten is niets anders dan uittypen wat er al in mijn hoofd zit. Ik ken en herken die karakters natuurlijk heel erg. Ook in hun gekte wijs ik ze in het boek niet af. Als je dat niet doet heb je ook de vrijheid om een grap over iemand zijn problematiek te maken. Humor is een manier om tegenslag te verwerken. Ik behandel ze gelijkwaardig. Ik ga ze niet met een fluwelen handschoen aanpakken omdat ze een handicap hebben. Ik wil zelf niet zo behandeld worden en ik ga een ander ook niet zo behandelen. In het boek zijn de personages nietsontziend hard naar elkaar. Dat is hun manier om te zeggen: *ik zie je voor wie je bent met je mooie kleuren, maar ook met je donkere kleuren. Ik maak geen onderscheid, ik accepteer je.* Voor mij zijn die cynische grappen dus essentieel.”

Tussen de regels door voelen

Ik vind dat de lezer bij zichzelf te rade moet gaan; *wat zou dit met mij doen?* Neem wat Thea heeft meegemaakt. Haar moeder gaat bij haar weg, haar vader overlijdt op jonge leeftijd en ineens staat ze er alleen voor. Dan kan ik natuurlijk gaan uitdiepen wat dat met haar doet, maar ik laat liever door haar gedrag zien hoe ze daarop reageert en vind het aan de lezer om te bepalen wat het met haar heeft gedaan. Ik wil geen hapklare brokken serveren. Sluit het boek maar. Ga maar nadenken. Ga vooral tussen de regels voelen wat je hebt ervaren.

Lex Paleaux - *Als de dood zucht houd ik mijn adem in*
Uitgeverij In de Knipscheer
ISBN 9789493214859

Bron: *Straatjournaal*, nr.300 maart 2023